

Sjönöt funnen vid Stångån

Som vi berättade i ett tidigare nummer av Linköpings-Extra har landhöjningen haft stor inverkan på Stångåns vattenföring. Detta enligt en doktorsavhandling av Uno Sundelin som fått titeln "Fornsjöstudier". Sundelin visar

också att Linköping vid 1900-talets början hade landets näst varmaste sommarklimat. Om medeltemperaturen låg endast något fåtal grader högre skulle vi kunnat uppleva att Stångån återigen torcade ut. Genom att ta upp

prover ur torvmossar med en mossborr har han dessutom kunnat visa att klimatet varit ännu varmare förr i tiden. Detta bevisas av att man djupt nere i torvmossarna kan hitta frön, och andra växtrester, från arter som endast kan leva i ett varmt klimat.

En sådan växt är sjönöten som i Sverige dog ut från sin sista lokal vid sjön Immeln i Skåne år 1916. Fröet från sjönöten har ett säreget utseende med fyra horn, vilket gör att man lätt kan känna igen den. Problemet är att den inte var så vanlig ens under den varmaste tiden som inträffade någon gång efter stenåldern.

Den enda förklaring som finns till att vattnet sedan återvände och sedermera täckte den tidigare skogsmarken är att klimatet blev kallare och avdunstningen avtog. Samtidigt höjde sig passpunkten genom landhöjningen varför vattnet kom att stiga högre och högre intill våra dagar.

Sundelin undersökte på samma sätt många andra sjöar inom Stångåns avrinningsområde, men till dessa återkommer vi i senare artiklar. Är det någon av våra läsare som känner till något ytterligare om Sundelins undersökningar eller till och med träffade honom personligen vore det intressant att få ta del av detta.

Sundelin tog prover i ett sjuttiofem mossar och hittade endast sjönötens frö i en enda av dessa. Denna mosse kallas Väsbykärrret. Före sjösänkningarna som skedde vid bygget av Kinda kanal fanns i detta kärr en sjö som kallades för Rien. Denna är dock nu helt försvunnen, men spåren finns kvar än idag.

När sjönöten växte i kärrret är vanskligt att säga, men Sundelin anger att avlagringen där den hittades är av atlantisk ålder, vilket innebär ca 4000 år före Kristus. Inte nog med detta. Intill nöten hittades också pinnar, vilka bar tydliga spår av bävertänder och Sundelin framkastar tanken att bävrarna tyckte om och åt sjönötter.

Sjön Rien, eller resterna av den, kan man idag hitta mellan de små platserna Flarka, Åleby och Växby strax söder om Horn vid Åsunden. Det skulle dock inte vara otroligt att man kan hitta sjönötens frön även i andra kärr omkring Linköping så det är bara att sätta igång att leta. En annan art att leta efter som inte heller finns kvar i Östergötland, är växten sjönajas. Dennas frön är dock svårare att känna igen, men Sundelin hittade den i stora mängder åtminstone i några av de undersökta kärren.

Stiggan

FEST

*i hemmet eller
i hyrda lokaler*

*Vi är en
populär
leverantör av
såväl enklare
som mera
påkostade
festmåltider*

**Rekvirera vår
festprislista — ring**

013 - 820 90

Linköping

**JÖGESTAD
MOTELL**
 Motala